

Wormencasus

StadsWormerij Amersfoort

Datum

30-3-2022

Status

Concept

Auteurs

Jesse de Graaff (Bureau 7TIEN namens de StadsWormerij)

Met dank aan:

Het Versnellingshuis Nederland circulair! voor het samenbrengen van de expertise uit de verschillende betrokken partijen. **Fungiwerken, Van Hall Larenstein** en het **Ministerie van Economische Zaken en Klimaat** voor het opstellen van een eerste aanzet van deze casus. **Rijkswaterstaat** voor de inbreng op het gebied van afvalwetgeving. **Het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij** waaronder het **Agroloket** en tevens de **Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit** voor de kennis op het gebied van de wettelijke kaders waarbinnen deze casus valt. **Natuur en Milieufederatie Utrecht** als trekker van deze casus.

Inhoud

Inleiding.....	3
Algemene beschrijving proces met vragen en antwoorden.....	5
Input.....	5
Vraag 1	6
Antwoord	6
Thermofiel composteren en vermicomposteren	6
Vraag 2	8
Antwoord	8
Vraag 3	8
Antwoord	8
Vraag 4	9
Antwoord	9
Eindproduct.....	9
Vraag 5	11
Antwoord	11
Vraag 6	11
Antwoord	11
Aanvullende vragen met betrekking tot het product.....	11
Bijlagen.....	13

Inleiding

In het interdepartementale programma Ruimte in Regels voor Groene Groei van de ministeries van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu was sinds 2018 een wormenhotel- casus bekend met vragen over wet- en regelgeving. Dit programma liep op 1 december 2020 af. Op 23 augustus 2021 heeft de StadsWormerij een vergelijkbare casus ingediend bij Het Versnellingshuis Nederland Circulair!

Doel van dit stuk

In dit stuk worden de belangrijkste vragen van alle betrokkenen samengevat en waar mogelijk ook de antwoorden zo duidelijk mogelijk opgeschreven. Wat is er, gekeken naar de stukken die er al zijn (zie bijlagen) nu nog nodig om deze case af te ronden en waar loopt het vast. C.q. zijn er geen antwoorden of kan de ondernemer niet verder met de gegeven antwoorden.

Onduidelijkheden in wet en regelgeving

Er is nog onduidelijkheid over wet- en regelgeving voor de StadsWormerij. De vragen hebben betrekking tot verschillende stappen in het proces van de StadsWormerij:

- De input: mag de StadsWormerij huishoudelijk GFT (SP6) en organisch bedrijfsafval (SP7) verwerken? Oftewel mag de ondernemer Cat 3 DPB verwerken?
- De verwerkingsmethode: is het mogelijk om vermicomposteren van compost op te nemen als activiteit?
- De output: vermicompost wordt niet gezien als bestaand product en is daarom wormenmest. Is het mogelijk deze status aan te passen of te omzeilen.

Wettelijke kaders

Er zijn zes wettelijke kaders (mogelijk) van toepassing op deze casus

- Afval- en Milieuwetgeving
- Verordening dierlijke bijproducten (Vo (EG) nr. 1069/2009 en Vo (EU) nr. 142/2011), wordt van toepassing indien er dierlijke bijproducten (DPB) in de input aanwezig is en/of wormen als landbouwhuisdier aangemerkt worden.
- Diervoederregelgeving
- Meststoffenwet
- De Wet Dieren
- Omgevingswet, wordt van toepassing indien er een omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

Eerdere contactmomenten

De StadsWormerij heeft eerder samengewerkt in de volgende verbanden:

- Samengewerkt met Hogeschool Van Hall Larenstein in een SIA TakeOff project. Waaruit in juni 2021 de notitie Regelgevend Kader vermicomposteren is opgesteld (Bijlage 6).
- Contact gehad met het Agroloket in januari 2020.
- Dialoog wetgeving in relatie tot wormencompost ihkv het programma ruimte in de regels in mei 2018.

StadsWormerij (zie www.StadsWormerij.nl)

De StadsWormerij is een sociale onderneming, met als doel een duurzamer voedselsysteem. Zij wil de voedselkringloop op bedrijfsmatige wijze sluiten en betekenisvol werk bieden. Het doel is een coöperatief verbonden netwerk van StadsWormerijen verspreid door Nederland. Elke stad haar eigen StadsWormerij,

waarbinnen betrokkenen van lokaal ingezameld GFT-afval vruchtbare vermicompost produceren voor de gemeenschap.

Dit doen ze door eerst organisch materiaal om te zetten met behulp van thermisch composteren, in dit proces wordt de compost heet (tussen 60 en 70 graden) door de micro-organismen die van nature in het organisch materiaal aanwezig zijn. Een dergelijk proces heet een hygienisatiestap. Om goedgekeurd te worden als erkende composteerinstallatie moeten de dierlijke grondstoffen in ieder geval 60 minuten op 70 graden verhit worden.

De compost uit dit proces wordt vervolgens aan de wormen (De Tijgerworm: *Eisenia fetida* en de Dendrobena: *Dendrobaena veneta*) gevoerd. Dit zijn wormen die ook in wormenkweek gebruikt kunnen worden. Ook in deze stap spelen micro-organismen een rol. Het organisch materiaal, plantaardig GFT (mix zoals GF afval, van de groenteafdeling van een supermarkt of een monostroom zoals koffiedik), zonder dierlijke producten (het bevat dus geen gekookte etensresten, GFE of SWILL) wordt omgezet in een stabiel product: vermicompost. Dat het inputmateriaal geen dierlijk materiaal bevat betekent niet dat dit niet binnen de regeling voor cat 3 dierlijke bijproducten valt. We gaan hier later op in.

De StadsWormerij staat in de duurzame top 100 van oktober 2021, als een van de weinige bedrijven. De meeste inschrijvingen betreffen burgerinitiatieven zonder bedrijfsmatig component. De StadsWormerij is hier uitzondering op de regel en is van burgerinitiatief doorontwikkeld tot sociale onderneming.

Kweek van wormen voor wormenverkoop versus productie vermicompost door wormen

Vermicomposten wordt volgens de ondernemer vaak vergeleken met de kweek van wormen. Er zijn echter drie verschillende typen activiteiten met wormen te onderscheiden:

- Wormenkweek heeft als doel de productie van wormen. Ze worden gevoerd met voedermeel en zitten in een substraat van veen en turf. Het resultaat zijn zo groot en zoveel mogelijk wormen en wormenexcreties, ontstaan uit meel, veen en turf.
- Vermicomposten met compost als input: de wormen zijn een katalysator van het omzetten van compost tot vermicompost. Ze graven gangen en eten compostdeeltjes. Het zijn uiteindelijk de micro-organismen in de compost en de wormenexcreties die compost omzetten tot vermicompost.
- Vermicomposten met huishoudelijk GFT afval als input. Dit wordt vaak door particulieren gedaan met behulp van een wormenbak. Huishoudelijk GFT afval wordt direct bovenop een compostbak met wormen gebracht. De wormen zetten dit afval om tot vermicompost. Composterings- en vermicomposteringsprocessen lopen hier tegelijkertijd.

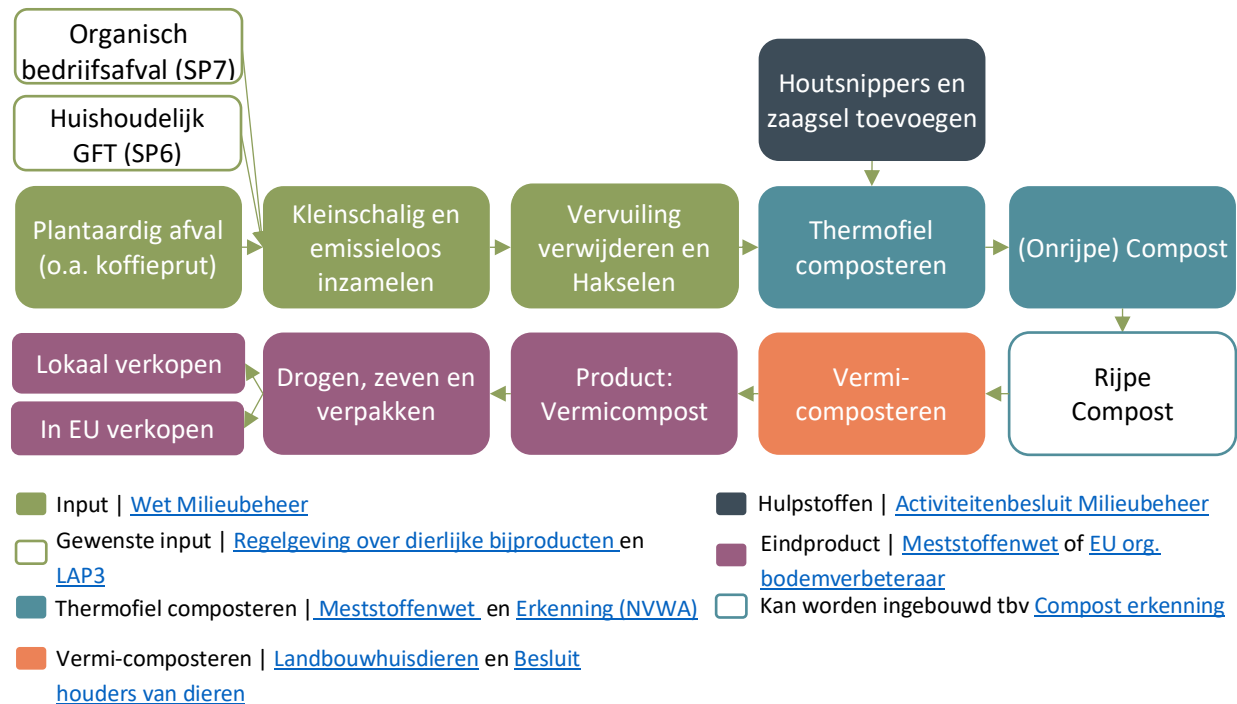
In deze wormencasus betreft het de productie van vermicompost met compost als input.

Leeswijzer

Per processtap van het maken van vermicompost is een uitleg van de huidige situatie bij de StadsWormerij gegeven. Vervolgens worden de vragen en antwoorden per processtap uitgewerkt. Om het document leesbaar te houden wordt waar mogelijk via een hyperlink verwezen naar informatie op internetpagina's of is de informatie opgenomen in de bijlagen.

Algemene beschrijving proces met vragen en antwoorden

In de onderstaande figuur is het proces weergegeven zoals de StadsWormerij dit in huidige situatie uitvoert en in gewenste situatie zou willen uitvoeren.

Input

In deze situatie heeft de NVWA specifiek voor de StadsWormerij in Amersfoort experimenteerruimte gegeven om onder andere keukenafval als input te gebruiken. Onder de strikte condities dat alleen keukenafval zonder gekookte etensresten of snijresten, botten of andere dierlijke producten wordt ingezameld. Keukenafval afkomstig van restaurants, cateringfaciliteiten, centrale keukens en keukens van huishoudens is per wettelijke definitie aan te merken als cat 3 DBP, ook als dit op voorhand wordt uitgescheiden van het dierlijk afval. Sommige varianten van cat 3 DBP dierlijk bijproduct mogen verwerkt worden tot diervoeder, maar dit geldt niet voor keukenafval. Deze condities zijn tevens omschreven in de gedoogbeschikking van gemeente Amersfoort (bijlage 9).

Het materiaal dat in de huidige situatie met de gedoogbeschikking wordt ingezameld en verwerkt is plantaardig organisch bedrijfsafval van bijvoorbeeld horecakeukens of kantoren en de monostromen zoals koffiedik en afgekeurde groenten van de groenteafdeling van een supermarkt. Dat wil zeggen: [organisch bedrijfsafval \(SP7\)](#), exclusief categorie 3 dierlijk bijproduct zoals gekookte etensresten ook wel [GFE/SWILL](#) genoemd.

De leverancier aan de StadsWormerij houdt de etensresten en/of cat. 3 dierlijke bijproducten apart en zamelt deze apart in. Zodat deze via een SWILL overeenkomst of via het restafval wordt ingezameld. Het is niet de bedoeling dat het bij het restafval gaat, maar dit is het effect van huidige constructie.

De StadsWormerij houdt het ingezamelde materiaal vrij van deze GFE/SWILL fracties door klanten actief te wijzen op deze scheiding en het afval te controleren. Dit om zonder erkenning vanuit de DBP-regelgeving te kunnen composteren, zoals afgestemd met de NVWA.

Het is voor het verdienmodel van de StadsWormerij van belang om een complete organisch afvalservice aan te kunnen bieden zodat de StadsWormerij in dezelfde markt als conventionele afvalinzamelaars kan opereren. Daarom wil de StadsWormerij ook graag de volledige fracties van [huishoudelijk GFT \(SP6\)](#) en [organisch bedrijfsafval \(SP7\)](#) inzamelen en verwerken.

Inwoners en bedrijven weten het verschil tussen GFT en GFE/SWILL vaak niet, je kunt van burgers en ondernemers niet verwachten dat zij GF scheiden van etensresten en SWILL. Daarom wil de StadsWormerij de fracties [huishoudelijk GFT \(SP6\)](#) en [Organisch Bedrijfsafval \(SP7\)](#) gecombineerd kunnen inzamelen en verwerken.

Om cat3 dbp en etensresten (GFE/SWILL) te mogen verwerken, moet er worden voldaan aan de eisen van een [composteerinstallatie erkenning \(Verordening \(EG\) nr 1069/2009\)](#). De StadsWormerij krijgt in het voorjaar van 2022 een compostmachine die kan voldoen om in aanmerking te komen voor deze erkenning. Met betrekking tot de procestemperatuur wordt op dit moment al voldaan. De temperatuur wordt gemonitord en is 65 graden Celsius of meer gedurende ten minste 5 dagen. Er kan in de huidige situatie ook door de ondernemer worden aangetoond dat er geen salmonella of E. coli kiemen meer in het eindproduct (vermicompost) aanwezig zijn middels een lab-analyse. (bijlage 7). De StadsWormerij is tevens in het bezit van een NIWO VIHB certificaat t.b.v. het vervoeren van afvalstoffen (bijlage 11).

Vraag 1

Is het mogelijk om [huishoudelijk GFT \(SP6\)](#) en [organisch bedrijfsafval \(SP7\)](#) te verwerken tot compost indien er gebruik wordt gemaakt van een compostmachine met erkenning? Is er dan nog een erkenning nodig voor de inrichting?

Antwoord

Het is mogelijk om deze stromen te verwerken tot compost.

Indien dierlijke bijproducten omgezet worden tot compost, is een erkenning vereist vanuit DBP-regelgeving. Dergelijke erkenning ziet niet uitsluitend toe op de compostmachine, maar op de gehele inrichting. Huishoudelijk GFT en Organisch bedrijfsafval bevat cat 3 dpb. Daarom moet de volledige inrichting erkend zijn voor het verwerken van dierlijke bijproducten en niet slechts de composteerinstallatie.

Thermofiel composteren en vermicomposteren

Thermofiel composteren is de eerste stap in het proces. Dit is een bekende activiteit die resulteert in compost zoals in de [definitie van het uitvoeringsbesluit Meststoffenwet](#). Op dit moment wordt het ingezamelde materiaal (plantaardig organisch bedrijfsafval) met de hand omgezet en wordt er geregistreerd dat de temperatuur lang genoeg boven de 65 graden Celsius is. In de toekomst wordt een composteermachine zoals de Jora of de Rocket gebruikt. Waarvan in het LEAF-rapport, wordt aangegeven dat deze compost mits er nacompostering plaatsvindt voldoet aan de eisen voor de definitie van compost in het kader van LAP3, in het kader van de regelgeving omtrent DBP en in het kader van de

meststoffenwet¹. Zie de volledige vereisten voor compost in het kader van de meststoffenwet bijlage 2 achteraan dit document. Er wordt in deze casus geen dierlijke mest als inputmateriaal gebruikt.

Voor de eisen vanuit de DBP regelgeving voldoen deze machines in de meeste gevallen aan de minimale temperatureisen (en temperatuur logging) voor de verwerking van dierlijke bijproducten. Het is per machine verschillend of deze standaard voldoet of dat er aanvullende accessoires nodig zijn om te voldoen aan de eisen voor de verwerking van DPB. Een DBP-verwerkende inrichting zal altijd een composterkenning moeten aanvragen waarvan de composteermachine deel uitmaakt.

Vermicomposteren is de tweede stap van het proces. De compost die is ontstaan bij het thermofiel composteren wordt met behulp van wormen omgezet tot vermicompost. Wormen eten deels de compost, maar zorgen er ook door het graven voor dat het microbiële leven in de compost haar werk kan doen. Er is dus geen sprake van afval dat direct aan wormen wordt gevoerd zoals bij een particuliere wormenbak wel wordt gedaan².

Er zijn twee wettelijke complicaties die het voor de StadsWormerij onmogelijk maken om in de toekomst de volledige fractie huishoudelijk GFT of organisch bedrijfsafval als inputmateriaal te gebruiken.

Complicatie 1: Regeling dierlijke producten artikel 3.4 “aanvullende verbodsbepalingen”

Het is verboden keukenafval, etensresten of voedermiddelen die keukenafval bevatten of daarvan afkomstig zijn, voorhanden te hebben of naar de locatie waar landbouwhuisdieren gehouden worden toe te vervoeren³. Een kanttekening hierbij is dat er een uitzondering geldt voor pelsdieren op basis van [Artikel 14 van de Verordening Dierlijke bijproducten](#). Deze complicatie komt voort de tweede complicatie, de status van worm als productiedier voor landbouwdoeleinden, waar we later op in gaan.

Er is in deze casus onduidelijkheid over de interpretatie van landbouwhuisdier en productiedier voor landbouwdoeleinden. Dit heeft er in geresulteerd dat het aanvragen van een omgevingsvergunning gepaard is gegaan met vragen met betrekking tot het houden van landbouwhuisdieren. Onderstaand een uitwerking van de twee begrippen.

Worm geen landbouwhuisdier in het kader van omgevingsrecht

Wormen hoeven in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en het Activiteitenbesluit niet aangemerkt te worden als landbouwhuisdier. Op het [Kenniscentrum InfoMil](#) staat dat de insecten en wormen worden uitgesloten van de definitie van landbouwhuisdier. De status van geen landbouwhuisdier maakt dat de StadsWormerij dan niet wordt gezien als een veehouderij (agrarische activiteit) en niet moet voldoen aan de regels voor een Omgevingsvergunning voor een veehouderij. Wel kan er sprake zijn van dierlijke mestverwerking in het kader van de Wabo.

Worm productiedier voor landbouwdoeleinden ihk Besluit houders van dieren (Bijlage II)

Het gebruiken van dieren voor landbouwdoeleinden cq. de productie van dierlijke producten is verboden tenzij deze dieren als productiedieren zijn aangewezen([De Wet Dieren, Besluit houders van dieren, bijlage II](#)). De compostworm (*Eisenia fetida*, tijgerworm, mestpier) en de visworm (*Dendrobaena veneta*,

¹ Bladzijde 54 - 56 en 63 - 65 van het rapport [Kleinschalige verwerkingsmethoden voor gft en swill- bijdragen aan de circulaire economie binnen bestaande regelgeving en beleid, LeAF 2020](#)

² Zie voor een uitleg van een particuliere wormenbak bladzijde 42 van het bovenstaande LeAF rapport

³ [Artikel 3.4 Regeling dierlijke producten](#)

Europese nachtkruiper) zijn als productiedieren aangewezen in het besluit houders van dieren. Dit is ingegeven door de activiteiten van wormenkwekerijen.

Complicatie 2 status van Worm als productiedier voor landbouwdoeleinden

Omdat wormen de status productiedier voor landbouwdoeleinden hebben, wordt de vermicompost volgens de meststoffen-regelgeving aangeduid als mest en gelden er beperkingen vanuit DBP-regelgeving. Volgens de StadsWormerij is vermicompost geen mest maar compost of in de toekomst een EU bodemverbeteraar. De status van de worm als landbouwhuisdier staat volgens de StadsWormerij het verwerken van reststromen met wormen in de weg omdat landbouwhuisdieren op basis van de Europese DBP-regelgeving bijvoorbeeld niet gevoerd mogen worden met keukenafval en etensresten, alsook omdat excreties van landbouwhuisdieren volgens de dierlijke bijproductenregelgeving aan te merken zijn als mest.

Zoals aangegeven in de voorgaande complicatie, is het voederverbod van keukenafval en etensresten aan landbouwhuisdieren in Nederland verder geïmplementeerd door de aanvoer en aanwezigheid van keukenafval en etensresten op locaties met landbouwhuisdieren te verbieden.

Vraag 2

Is het mogelijk wormen als katalysator van het vermicomposteerproces te ontdoen van de status productiedier of landbouwhuisdier?

Antwoord

Nee. Dat wormen 'productiedieren voor landbouwdoeleinden' zijn is geen probleem. Wat wél als probleem wordt ervaren is dat het eindproduct dierlijke mest is. Dus misschien is het niet nodig om de productiedieren status aan te passen. Voor de kweekwormen is dat ook niet wenselijk. Dierlijke mest is een product dat in de handel gebracht kan worden.

Wel is de status als landbouwhuisdier overeenkomstig de DBP-regelgeving een belemmering voor het kunnen gebruiken van keukenafval en etensresten als inputstroom.

Vraag 3

Is het mogelijk om de activiteit vermicomposteren niet te erkennen, maar wel onder de noemer composteerinrichting te vatten?

Antwoord

Het ministerie van LNV / NVWA kan vermicomposteren alleen erkennen als composteerinrichting overeenkomstig de DBP-bepalingen als de ondernemer onder andere laat zien dat dat proces de pathogenen in voldoende mate doodt. De hygiënisatiestap (70graden Celsius/60min) voldoet aan deze afdoding in het kader van de Verordening Dierlijke Bijproducten. Vraag is of het eindproduct van de hygiënisatiestap ook meststoffentechnisch als compost kan worden gezien, dat kan als het stabiel wordt (zie definitie van compost bijlage 2). Verder zijn er nog een aantal extra eisen voor acht zware metalen. Als het inputmateriaal deze zware metalen niet bevat, is het niet moeilijk om de status compost te krijgen. Daarna wordt deze compost gevoerd aan wormen: dan wordt het weer dierlijke mest en is het geen compost meer, maar dierlijke mest. Oftewel wormenmest. Kortom de vermicomposteerinrichting wordt dan meststoffentechnisch geen composteerinrichting. Wel kan een vermicompostshandeling/-inrichting erkend worden als composteerder van dierlijke bijproducten.

Vraag 4

Is het mogelijk om vermicomposteren op te nemen als activiteit waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen vermicompostering van compost (wat de StadsWormerij doet) en vermicompostering van GF(E) (wat een particulier in de tuin met een eigen wormenbak doet), en de kweek van wormen (wat een wormenkweker doet). Aangezien dit drie verschillende activiteiten zijn met verschillende implicaties.

Antwoord

Het zou in theorie wellicht kunnen, maar binnen de huidige kaders van LNV (Meststoffenwet + Besluit houden dieren) is het antwoord: nee. De verwachting is ook dat dit niet op korte termijn zal wijzigen.

Eindproduct

Het eindproduct wormencompost valt, zoals alle dierlijke “mest”, onder zowel DBP als meststoffenregelgeving. Hieronder meer uitleg over beide kaders.

- 1) Voor de regelgeving omtrent DBP geldt het volgende:
 - a) Om de wormencompost in de handel te kunnen brengen, vereist de DBP-regelgeving een behandeling (aan grondstoffen of eindproduct) van 70°C/60min of een alternatief proces dat goedgekeurd dient te worden (waarbij o.a. reductie van bepaalde kiemen werd aangetoond). De DBP-bepaling zijn slechts aan de orde indien er ook producten (met bestanddelen) van dierlijke oorsprong omgezet worden in compost.
 - b) De DBP-regelgeving biedt de lidstaten de mogelijkheid om compost met uitsluitend bepaalde grondstoffen ook onverwerkt in de handel te kunnen brengen binnen de lidstaat. Deze casus betreft echter mest en of keukenafval en etensresten als grondstoffen, maar gezien deze niet als “diervoeder” toegelaten zijn voor landbouwhuisdieren, kan hiervan geen gebruik gemaakt worden bij vermicompost.

Overigens is (vermi)compost overeenkomstig de DBP-regelgeving aan te merken als een organische meststof e/o bodemverbeteraar.

- 2) Voor de regelgeving omtrent de meststoffenwet geldt het volgende:

De Meststoffenwet heeft een algemene definitie voor dierlijke meststoffen. Wormencompost valt onder de Meststoffenwet en kan onder voorwaarden worden afgezet als organische meststof.

Omdat de nationale regelgever nergens expliciet spreekt over wormenmest, wormencompost of vermicompost, kan alle generieke nationale regelgeving rond dierlijke meststoffen, zonder specifieke vrijstellingen of andere lasten-verlichtende regelingen, van toepassing zijn op vermicompost. Met de volgende ervaren knelpunten voor de afzet van het product als gevolg:

- a) De verkoop van een literverpakking vermicompost aan een particulier óf bedrijf is verboden omdat de vermicompost als meststof niet gehygiëniseerd is volgens een door de Verordening of de nationale regelgever toegestaan proces. Binnen NL is hygiënisatie van de wormenmest niet verplicht. (achteraf hygiëniseren doodt al het microbiële leven wat de meerwaarde is van vermicompost als organische bodemverbeteraar)
- b) Zonder hygiënisatie is er geen sprake van ‘uitrijden van mest’ maar wel van vervoeren van mest. Dat is toegestaan met kennis van inhoud van product. Als er een forfait bestaat voor het product (=standaardgetallen van gehalten stikstof en fosfaat), dan hoeft je niet bij elk vervoer te

bemonsteren en analyseren. Als er geen forfait is dan moet je wegen, bemonsteren en analyseren (drie stappen).

Aan welke voorwaarde(n) moet organische meststoffen (wormencompost) voldoen om te worden verkocht?

Binnen Nederland:

Je mag het eindproduct als mest in de handel brengen binnen Nederland zonder hygiëniseringsstap mits geen gebruik van keukenafval en etensresten noch mest als inputstroom. De ondernemer heeft dan, net als bij bijvoorbeeld compost, afval en varkensmest een vervoersbewijs nodig om het product van bedrijf naar bedrijf te brengen⁴. Wordt het materiaal met bekende samenstelling in klein verpakking in de handel gebracht, dan is een vervoersbewijs niet nodig. Dat gebeurt bijvoorbeeld ook met kippenmest die via Tuincentra aan consumenten wordt verkocht.

Buiten Nederland

Indien je producten Europees wil vermarkten (bijvoorbeeld als organische meststof) dan gelden de EU-verordeningen, zoals Verordening Dierlijke bijproducten of de nieuwe Europese Meststoffenverordening. Deze normen zijn altijd van toepassing. In de praktijk betekent het dat je wormenmest zult moeten hygiëniseren om het over de Nederlandse grens te transporteren. (Zie: [Mest importeren en exporteren | RVO.nl | Rijksdienst](#)) of als onverwerkt product af te voeren naar een DBP-erkende installatie in een andere lidstaat waar vervolgens hygiëniseringsstap plaats te vinden.

Kijkend naar het doel en de functionaliteit van vermicompost, dan past dit in het rijtje van organische bodemverbeteraar van de nieuwe [EU verordening \(2019/1009\)](#) bemestingsproducten ([Bijlage I, naar de Productfunctiecategorie \(PFC\) 3A](#)). Met als definitie: "Een bodemverbeteraar is een EU-bemestingsproduct dat tot doel heeft de fysische of chemische eigenschappen, de structuur of de biologische activiteit van de bodem waaraan het wordt toegevoegd, in stand te houden, te verbeteren of te beschermen. Een organische bodemverbeteraar bestaat voor 95% uit materialen van uitsluitend biologische oorsprong."

Om voor vermarkting als EU organische bodemverbeteraar, met CE-markering, in aanmerking te komen, dient de vermicompost:

1. te voldoen aan de grenswaarden van Bijlage I van de Verordening voor deze PFC (droge stof, organische koolstof, zware metalen en grenswaarden voor de pathogenen Salmonella en Escherichia coli of Enterococcaceae);
2. geproduceerd te zijn op basis van uitsluitend bestanddelen die voldoen aan Bijlage II van de Verordening inzake toegelaten Component Material Categories (CMC's);
3. vergezeld te gaan van een CE-markering en conformiteitsverklaring van de producent, onderbouwd met o.a. technische documentatie en productcontroles, en geverifieerd door een conformiteit beoordelende instantie.

De StadsWormerij voldoet aan eis 1 (bijlage 7) en geeft aan in de toekomst te kunnen voldoen aan eisen 2 en 3.

Indien er inputstromen worden gebruikt die onder de regeling DBP vallen, blijft evenwel ook de DBP-regelgeving van toepassing bij de productie en het in de handel brengen van vermicompost.

⁴ Zie voor meer informatie de [pagina](#) over mest vervoeren van RVO

Vraag 5

Is het mogelijk om vermicompost ook onder de Nederlandse meststoffenwet te zien als organische bodemverbeteraar en niet als dierlijke mest?

Antwoord

Nee, dat kan op dit moment niet. Het kan wel (zie onderstaand) vanaf juli 2022. Vanaf dat moment, als je voldoet aan de voorwaarden, hoef je géén vervoersbewijs meer te hebben.

Meststoffenwet na juli 2022

Als de StadsWormerij kan voldoen aan de nieuwe eisen voor bodemverbeteraar, zoals hierboven gesteld, en dit door onafhankelijke certificerende partij laten op conformiteit laat toetsen, dan kan het product als EU-bemestingsproduct op een Europese (dus ook de Nederlandse) markt afgezet worden. LNV is voornemens deze EU wetgeving nationaal te implementeren: Er komt een verwijzing in de nationale Meststoffenwet. Nederland is niet voornemens extra eisen bovenop EU wetgeving te zetten en een nationale kop te plaatsen.

Ook hier geldt dat wanneer er inputstromen uit keukens en etensresten worden gebruikt die onder de regeling DBP vallen, de DBP-regelgeving van toepassing blijft bij de productie en het in de handel brengen van vermicompost.

Vraag 6

Is de compost uit thermische compostering van Huishoudelijk GFT en Organisch bedrijfsafval een toegestane CMC voor een EU organische bodemverbeteraar?

Antwoord

Dit is aan de ondernemer zelf om uit te zoeken of dit mogelijk is volgens de nieuwe [EU verordening \(2019/1009\)](#) bemestingsproducten. Het moet in bijlage 1 of 2 van de verordening staan.

Indien er producten van dierlijke herkomst gecomposteerd worden, is ook de DBP-regelgeving van toepassing om de in de handel gebracht te kunnen worden als organische meststof/ bodemverbeteraar.

Aanvullende vragen met betrekking tot het product

Wat moet er gebeuren om de organische meststof wormencompost op te nemen op de AA lijst?

Dat wil je niet want dan wordt het product eerst gezien als afval. Op bijlage Aa staan namelijk alleen afval/reststoffen

Is het toegestaan om organische meststoffen onder de noemer wormencompost op de markt te brengen?

Vanuit DBP-regelgeving en Meststoffenwet zijn er geen beperkingen aan de handelsnaam waarmee product op de markt gebracht worden. Wormencompost is geen beschermde naam en het product kan dus als zodanig op de markt gebracht worden, maar dat heeft enkel een commerciële waarde.

Hoe kan er gezorgd worden voor product regelgeving als deze categorie officieel niet bestaat?

De ondernemer(s) kan (kunnen) gaan werken met keurmerken of met normering als de ondernemer wil dat dat het product aan een bepaalde kwaliteit voldoet. Er kan bijvoorbeeld een (kostbaar en langdurig) traject met meerdere bedrijven bij de NEN worden doorlopen voor normering. Dan krijgt vermicompost een (private) productstatus. Maar als het bodemverbeteraar overeenkomstig de meststoffenregelgeving (vanaf juli 2022) heeft het al een CE keurmerk als bodemverbeteraar. Hiernaast is de DBP-regelgeving ook aan de orde, indien producten van dierlijke herkomst als inputstroom wordt gebruikt.

Kunnen de termen (organische) bodemverbeteraar of bodemverbeterend middel en wormencompost formeel uitgewerkt worden (in wetgeving? Door overheid)

Nee, niet binnen huidige kaders. In de nieuwe Europese meststoffenverordening die van kracht wordt vanaf juli 2022, wordt bodemverbeteraar genoemd als een bemestingsproduct. Bodemverbeterend middel of Vermicompost zijn termen die in geen enkel wetgevend kader momenteel gedefinieerd zijn.

Bijlagen

Bijlage 1. Geschiedenis casus	14
Bijlage 2. Definitie compost uit uitvoeringsbesluit meststoffenwet	15
Bijlage 3. Vergunningsplichten uit verschillende (afval) kaders naast elkaar gezet	16
Bijlage 4. GFT-schema-Wet en regelgeving	20
Bijlage 5. Concept FAQ Vergunningverleners en handhavers mbt bedrijven en ontdoen gft	20
Bijlage 6. Notitie Regelgevend kader vermicompost ikv SIA Take-off haalbaarheidstudie vermicompostering	21
Bijlage 7. Analyses vermicompost StadsWormerij	21
Bijlage 8. Adviesrapport Vermicompost de markt op	21
Bijlage 9. Gedoogbeschikking StadsWormerij Amersfoort	21
Bijlage 10. Regelgevend kader StadsWormerijen	21
Bijlage 11. Vervoersbewijs afvalstoffen	21
Bijlage 12. Dialoog wetgeving in relatie tot wormencompost (Wormenberaad)	21

Bijlage 1. Geschiedenis casus

Datum: 14 december 2021

De StadsWormerij heeft zich in de afgelopen drie jaar meerdere malen tot overheidsinstanties gewend met een hulpvraag en verzoek om tot een duidelijk en werkbaar regelgevend kader te komen. Namelijk: RUD, NVWA, Circulair terreinbeheer, Duurzaam Door, LNV (Directe plantaardige argroketens en voedselwaliteit). Uiteindelijk heeft gemeente Amersfoort een gedoogbeschikking afgegeven voor de StadsWormerij (zie bijlage IX).

Een aanzet daartoe is vanuit het voormalige programma Ruimte in Regels gedaan met onder andere een beknopte notitie in presentatieformat Uitwerking regelgevend kader voor vermicompostering (Ministerie van Economische Zaken, 2018) en achterliggende analyses van EZ/LNV (zie bijlage X).

In die uitwerking komen drie scenario's voor de StadsWormerij aan bod: functioneert het als veehouderij, als composteerbedrijf of als verwerker van afvalstof tot (overige) organische meststof?

Tevens is er een korte notitie gemaakt van de vragen en de mogelijke oplossingsrichtingen door RWS. Bij deze oplossingsrichtingen is de rol van LNV essentieel. LNV geeft aan dat het initiatief niet past binnen de huidige wet- en regelgeving. Hierbij wordt verwezen naar de Europese context ondanks het feit dat de NVWA lokaal mogelijkheden ziet en ook in andere Europese landen (Fr/ B).

Er volgde wel een [rapport van LEAF](#) in opdracht van RWS dat alle kleinschalige GFT verwerking betrof. Dit rapport gaat echter niet in op de vragen die er zijn hoe kleinschalige compostering met de inzet van wormen wel mogelijk kan worden gemaakt.

Vervolgens was er de SIA Take-off haalbaarheidstudie vermicompostering. De volgende passage is hier uit voortgekomen: "Een eerste workshop, voor bespreking van de knelpuntenanalyse vanuit het perspectief van initiatiefnemers, heeft op 10 december 2020 plaatsgevonden. De beoogde tweede workshop, met dezelfde stakeholdergroep maar dan gericht op het formuleren van een haalbare oplossingsrichting, heeft niet plaatsgevonden. Het Ministerie van LNV heeft hieraan geen medewerking verleend. Het departement heeft aangegeven een voorstel van de initiatiefnemers af te wachten en dit in samenspraak met de NVWA te zullen beoordelen op *haalbaarheid binnen de wet- en regelgeving*. Hier is echter geen vervolg aan gegeven. In plaats daarvan is vanuit het projectteam in concept een oplossingsrichting geformuleerd en in kleine kring besproken en getoetst. Dit voorstel voor een routekaart is daarvan het resultaat:

1. Het standpunt innemen, onderbouwen én uitdragen dat wormen in vermicompostering geen landbouwhuisdieren zijn maar technische hulpmiddelen in een organische-reststoffenverwerking – een en ander in lijn met de regelgeving in EU-lidstaten met gevestigde vermicomposteerders.
2. Per initiatief een nadere verkenning van Verordening EU-bemestingsproducten uitvoeren, op detailniveau van eisen/randvoorwaarden voor de PFC 'organische bodemverbeteraar' en de te gebruiken CMC's13, met het oog op haalbare conformiteit van de vermicompost (van het specifieke initiatief) en eventueel bijsturen op geselecteerde inputstromen en procesontwerp.
 - a. Voorbereiding van onderbouwende documentatie, etikettering, conformiteitsbeoordeling en vermarkting als organische bodemverbeteraar conform Verordening vanaf juli 2022.
 - b. Indienen van een verzoek aan de Minister van LNV om alle met de vermarkting van vermicompost als organische bodemverbeteraar strijdige of onnodig belemmerende nationale regelgeving te schrappen of te wijzigen – zoals de vergunningplicht voor het houden van meer dan 50 wormen."

Bijlage 2. Definitie compost uit uitvoeringsbesluit meststoffenwet

Datum: 14 december 2021

Bron: wetten.overheid.nl/BWBR0019031/

Artikel 1f

Compost: product afkomstig uit een aerob proces, dat bestaat uit één of meer organische afvalstoffen die al dan niet met bodembestanddelen zijn gemengd en die met behulp van micro-organismen zijn afgebroken en omgezet tot een homogeen en zodanig stabiel eindproduct dat daarin alleen nog een langzame afbraak van humeuze verbindingen plaatsvindt en dat niet mede bestaat uit dierlijke meststoffen en niet verpompbaar is;

Artikel 17

1. Compost bevat geen biologisch afbreekbare delen met een diameter groter dan 50 millimeter en niet meer dan 0,5 gewichtsprocent aan bodemvreemde niet-biologisch afbreekbare delen.
2. Compost bevat ten minste tien gewichtsprocenten organische stof van de droge stof.
3. Het is uitsluitend toegestaan om bij de bereiding van compost bodembestanddelen te gebruiken, indien dit betreft grond als bedoeld in artikel 1 van het Besluit bodemkwaliteit, waarvan de kwaliteit de krachtens artikel 40 van dat besluit, vastgestelde achtergrondwaarden niet overschrijdt.
4. Compost overschrijdt niet de in bijlage II, onder tabel 3, bij dit besluit opgenomen maximale waarden voor zware metalen, uitgedrukt in milligrammen per kilogram droge stof.

Bijlage II, Tabel 3. Maximale waarden voor zware metalen in compost per kilogram droge stof (ds)

Zware metalen	mg per kg droge stof
Cd (Cadmium)	1
Cr (Chroom)	50
Cu (Koper)	90
Hg (Kwik)	0,3
Ni (Nikkel)	20
Pb (Lood)	100
Zn (Zink)	290
As (Arseen)	15

Bijlage 3. Vergunningsplichten uit verschillende (afval) kaders naast elkaar gezet

Datum: 14 december 2021

Afvalregelgeving

Indien sprake is van een nuttige toepassing van ongevaarlijke afvalstoffen met een verwerkingscapaciteit van meer dan 75 ton per dag (dan wel op enig moment kan zijn) kan sprake zijn van een IPPC-installatie; categorie 5.3) Voor IPPC-installaties geldt altijd een vergunningplicht, zowel onder de Wabo als de Omgevingswet (Ow).

Allereerst volgt een toelichting op de huidige wetgeving onder de Wabo en Activiteitenbesluit. Vervolgens volgt een toelichting op de Omgevingswet (Ow).

(Notitie: Op basis van de nota van toelichting wordt ervanuit gegaan dat wormen in het kader van de Wabo en het Activiteitenbesluit niet aangemerkt worden als landbouwhuisdier.

Wabo/Activiteitenbesluit

Is sprake van een inrichting/vergunningplichtige activiteit?

Zie bijlage I van het besluit omgevingsrecht

Mogelijk van toepassing zijnde categorieën:

Categorie 7

7.1. Inrichtingen voor: a. het bewerken, verwerken, opslaan of overslaan van dierlijke of overige organische meststoffen;

Categorie 8

8.1. Inrichtingen voor: a. het kweken, fokken, mesten, houden, verhandelen, verladen of wegen van dieren;

Er is geen sprake van een vergunningplicht, wormen zijn geen landbouwhuisdieren.

Categorie 28

28.10 Als categorieën vergunningplichtige inrichtingen als bedoeld in [artikel 2.1, tweede lid](#), van dit besluit, worden aangewezen de inrichtingen voor nuttige toepassing of verwijdering van afvalstoffen, met de volgende uitzonderingen:

28a het opslaan van ten hoogste 600 kubieke meter groenafval voor zover geen sprake is van gevaarlijke afvalstoffen;

28b het composteren van ten hoogste 600 kubieke meter groenafval ontstaan bij werkzaamheden die buiten de inrichting zijn verricht door degene die de inrichting drijft of niet afkomstig van buiten de inrichting, voor zover geen sprake is van gevaarlijke afvalstoffen;

28c het versnipperen van groenafval ontstaan bij werkzaamheden die buiten de inrichting zijn verricht door degene die de inrichting drijft of niet afkomstig van buiten de inrichting, voor zover geen sprake is van gevaarlijke afvalstoffen;

De uitzondering voor de vergunningplicht geldt enkel voor aangewezen activiteiten. Enkel en composteren van groenafval is vergunningsvrij, niet het composteren van GFE/Swill.

Conclusie

Activiteit is in ieder geval vergunningplichtig ogv categorie 28.10 bijlage I van het Besluit omgevingsrecht.

Het composteren van gft met behulp van wormen is aan te merken als een handeling van nuttige toepassing met huishoudelijke afvalstoffen. Als ook bedrijfsafvalstoffen worden ingenomen, maakt dit de conclusie niet anders.

Omgevingswet

Een milieubelastende activiteit is een activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben. Hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) wijst de milieubelastende activiteiten aan waarvoor rijksregels gelden.

In hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) worden de volgende milieubelastende activiteiten aangewezen;

Artikel 3.200 (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

1. Als milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 2.1 worden aangewezen:
 - a. het exploiteren van een ippc-installatie voor het houden van pluimvee of varkens, bedoeld in categorie 6.6 van bijlage I bij de richtlijn industriële emissies; en Besluit activiteiten leefomgeving – geconsolideerde Staatsbladversie 70
 - b. **het houden van landbouwhuisdieren.**
2. Onder de aanwijzing, bedoeld in het eerste lid, onder b, valt niet het houden van ten hoogste:
 - a. 10 stuks rundvee die als landbouwhuisdieren worden gehouden;
 - b. 15 varkens die als landbouwhuisdieren worden gehouden;
 - c. 350 kippen die als landbouwhuisdieren worden gehouden; en
 - d. 25 overige landbouwhuisdieren, met uitzondering van pelsdieren.
3. De aanwijzing omvat ook andere milieubelastende activiteiten die worden verricht op dezelfde locatie die de activiteiten, bedoeld in het eerste lid, functioneel ondersteunen.

Definitie bijlage I Bal

landbouwhuisdier: zoogdier of vogel voor de productie van vlees, eieren, melk, wol, pels of veren of een paard of pony voor het fokken;

Wormen zijn ook onder de Omgevingswet geen landbouwhuisdieren. Er geldt geen vergunningplicht of er gelden geen algemene regels uit het Bal.

§ 3.6.8 Bedrijf voor mestbehandeling

Artikel 3.225 (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

1. Als milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 2.1 worden aangewezen **het behandelen van dierlijke meststoffen** en het vergisten van plantaardig materiaal.
2. De aanwijzing omvat ook andere milieubelastende activiteiten die worden verricht op dezelfde locatie die dat behandelen of vergisten functioneel ondersteunen.

Artikel 3.226 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, geldt voor de milieubelastende activiteiten, bedoeld in artikel 3.225, voor zover het gaat om:
 - a. het drogen of indampen van dierlijke meststoffen, met uitzondering van het drogen van pluimveemest dat deel uitmaakt van een huisvestingssysteem waarvoor bij ministeriële regeling een emissiefactor voor ammoniak is vastgesteld;
 - b. het vergisten van dierlijke meststoffen in combinatie met afvalstoffen;
 - c. het vergisten van plantaardig materiaal;
 - d. het verbranden van dierlijke meststoffen; of

- e. **het composteren van dierlijke meststoffen.**
2. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam te verrichten, geldt voor het lozen op een oppervlaktewaterlichaam van afvalwater afkomstig van de milieubelastende activiteiten, bedoeld in het eerste lid.

Mogelijk is hier een vergunningplicht aan de orde als het proces mede gezien wordt als composteren van dierlijke meststoffen.

§ 3.5.11 Verwerken van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen

Artikel 3.184 (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

1. Als milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 2.1 wordt aangewezen het **verwerken van bedrijfsafvalstoffen** of gevaarlijke afvalstoffen.
2. De aanwijzing omvat ook andere milieubelastende activiteiten die worden verricht op dezelfde locatie die dat verwerken functioneel ondersteunen.
3. **Onder de aanwijzing vallen niet:**
 - a. **het vervoeren van afvalstoffen en het inzamelen van afvalstoffen;**
 - b. het op of in de bodem brengen van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen en het verzamelen van winningsafvalstoffen in een winningsafvalvoorziening;
 - c. het verbranden van afvalstoffen;
 - d. het in de atmosfeer uitstoten van gasvormige effluenten;
 - e. het afvangen van kooldioxide in verband met geologische opslag, bedoeld in paragraaf 3.2.19;
 - f. het geologisch opslaan van kooldioxide;
 - g. het verwerken van dierlijke meststoffen en het vergisten van plantaardig materiaal, bedoeld in de paragrafen 3.3.14 en 3.6.8;
 - h. **het verwerken van dierlijke bijproducten, anders dan het verwerken door composteren of vergisten en de aan dat composteren of vergisten voorafgaande activiteiten;**
 - i. het zuiveren van afvalwater;
 - j. het opslaan, mengen en opbulken van ingenomen huishoudelijke afvalstoffen als het innemen hoort bij geleverde diensten en de afvalstoffen die worden gemengd behoren tot dezelfde categorie van afvalstoffen, bedoeld in bijlage II;
 - k. het opslaan, mengen en opbulken van ingenomen huishoudelijke afvalstoffen op een door de gemeente beschikbaar gestelde locatie in de openbare ruimte;
 - l. het opslaan van grond of baggerspecie, bedoeld in paragraaf 3.2.24;
 - m. een grondbank of grondreinigingsbedrijf, bedoeld in paragraaf 3.5.8.
4. Onder de aanwijzing valt niet het verwerken van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen als dat alleen bestaat uit:
 - a. het mengen, opbulken, opslaan, scheiden, herverpakken of verdichten van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen voorafgaand aan inzameling of afgifte;
 - b. het mobiel breken van bouwafval en sloopafval, bedoeld in afdeling 7.2 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; of
 - c. het lozen van afvalwater op een oppervlaktewaterlichaam.
5. Onder de aanwijzing valt ook niet het verwerken van huishoudelijke afvalstoffen die nog niet zijn ingezameld of afgegeven.

Artikel 3.185 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen: opslaan, herverpakken en opbulken van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen)

1. **Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, geldt voor de milieubelastende activiteit, bedoeld in**

artikel 3.184, voor zover het gaat om het opslaan, herverpakken of opbulken van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen.

2. Het verbod geldt ook voor andere milieubelastende activiteiten met deze afvalstoffen die worden verricht op dezelfde locatie als dat opslaan, herverpakken of opbulken.
3. **Het verbod geldt niet voor het opslaan van:**
 - a. afvalstoffen van gezondheidszorg bij mens of dier en gebruikte hygiënische producten, met uitzondering van infectieuze afvalstoffen, lichaamsdelen of organen, en afvalstoffen van cytotoxische of cytostatische geneesmiddelen;
 - b. niet meer dan 10.000 ton banden van voertuigen;
 - c. metaal voor zover de opslagcapaciteit ten hoogste 50.000 ton is en het niet gaat om gevaarlijke afvalstoffen;
 - d. niet meer dan 100 m³ afgedankte elektrische of elektronische apparatuur die afkomstig is van particuliere huishoudens of die naar aard en hoeveelheid met die van particuliere huishoudens vergelijkbaar is;
 - e. niet meer dan 5 m³ draagbare batterijen of accu's;
 - f. niet meer dan 5 m³ spaarlampen of gasontladingslampen;
 - g. niet meer dan 5 m³ inktcassettes of tonercassettes;
 - h. siervoorwerpen of gebruiksvoorwerpen op een locatie waarop het hergebruik van deze voorwerpen wordt voorbereid als de opslagoppervlakte ten hoogste 1.000 m² is en het gaat om gevaarlijke afvalstoffen;
 - i. siervoorwerpen, gebruiksvoorwerpen of tweedehands bouwmaterialen als de opslagoppervlakte ten hoogste 6.000 m² is en het gaat om bedrijfsafvalstoffen;
 - j. lege ongereinigde verpakkingen die gevaarlijke afvalstoffen zijn of niet meer dan 45 m³ lege ongereinigde verpakkingen die bedrijfsafvalstoffen zijn, op een locatie waarop olie, vet, verf, lijm, kit, hars, gewasbeschermingsmiddelen, biociden of gevaarlijke stoffen als bedoeld in artikel 3.27, eerste lid, onder a, b of c, in verpakking worden opgeslagen om te worden verkocht of geleverd aan afnemers en voor zover de lege ongereinigde verpakkingen zijn ingenomen van die afnemers;
 - k. ingenomen afvalstoffen van reparatiewerkzaamheden of onderhoudswerkzaamheden aan pleziervaartuigen of bilgewater bij een jachthaven;
 - l. afgescheiden oliefractie of waterfractie van ingenomen bilgewater bij een jachthaven;
 - m. afgewerkte olie, smeervet, oliehoudende of vethoudende afvalstoffen, ontstaan als gevolg van onderhoud aan vaartuigen bij een bunkerstation, als deze afvalstoffen zijn ingenomen van personen die brandstof, smeerolie of smeervet bij het bunkerstation aanschaffen;
 - n. ontplofbare stoffen of voorwerpen door de Nederlandse of een bondgenootschappelijke krijgsmacht;
 - o. metalen met aanhangende olie of emulsie van olie, afgescheiden oliefracties of emulsiefracties; p. niet meer dan 30 ton autobatterijen, autoaccu's, industriële batterijen of accu's;
 - p. niet meer dan 10.000 ton van elk van de volgende bedrijfsafvalstoffen:
 - i. bouwstoffen die op grond van paragraaf 3.2.25 mogen worden toegepast;
 - ii. textiel;
 - iii. verpakkingsglas;
 - iv. vlakglas;

- v. voedingsmiddelen afkomstig van detailhandel of groothandel;
 - vi. niet-geïmpregneerd hout;
 - vii. papier of karton; en
 - viii. kunststof;
- q. niet meer dan 600 m3 groenafval dat een bedrijfsafvalstof is;
 - r. niet meer dan 1 m3 gebruikte frituurvetten of frituuroliën die bedrijfsafvalstoffen zijn;
 - s. niet meer dan 1.000 m3 plantaardige restproducten uit de landbouw, tuinbouw, voedselbereiding of voedselverwerking voor het maken van diervoeder voor de dieren van degene die de activiteit verricht;
 - t. wrakken van motorvoertuigen bij een activiteit waarop paragraaf 4.22 van toepassing is;
 - u. niet meer dan vier wrakken van tweewielige motorvoertuigen of niet meer dan vier autowrakken of andere voertuigwrakken na demontage, bij een instelling voor oefendoeleinden of opleidingsdoeleinden;
 - v. autowrakken, wrakken van tweewielige motorvoertuigen of andere voertuigwrakken bij het verlenen van hulp aan gestrande automobilisten als bedoeld in paragraaf 3.8.1 of in het kader van onderzoek door politie of justitie;
 - w. autowrakken na demontage op een andere locatie dan de locatie waarop demontage heeft plaatsgevonden, behalve als wordt opgeslagen op een instelling voor oefendoeleinden of opleidingsdoeleinden; of
 - x. autowrakken of wrakken van tweewielige motorvoertuigen of de bij het demonteren van deze wrakken vrijkomende afvalstoffen, bij een activiteit als bedoeld in paragraaf 3.5.1.
4. Het verbod geldt ook niet voor het opbulken of herverpakken van afvalstoffen als het opslaan van de afvalstoffen niet als vergunningplichtig is aangewezen in dit artikel.
 5. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam te verrichten, geldt voor het lozen op een oppervlaktewaterlichaam van stoffen afkomstig van de milieubelastende activiteiten, bedoeld in het eerste en tweede lid, behalve als die activiteiten bestaan uit de activiteiten, bedoeld in het derde lid.

Conclusie

Voor het composteren van bedrijfsmatig gft geldt dus een vergunningplicht op grond van artikel 3.185 Bal, want de activiteit is niet uitgezonderd in de opsomming in lid 3. Onder de Omgevingswet worden ingezamelde of afgegeven huishoudelijke afvalstoffen aangemerkt als bedrijfsafvalstoffen. Gelet hierop geldt de vergunningplicht op grond van artikel 3.185 Bal.

Mogelijk geldt een vergunningplicht voor het composteren van dierlijke meststoffen, voor zover aan de orde.

Bijlage 4. GFT-schema-Wet en regelgeving

Datum: juli 2021

Auteur: RWS

Kan op aanvraag worden toegestuurd

Bijlage 5. Concept FAQ Vergunningverleners en handhavers mbt bedrijven en ontdoen gft

Datum: 8 juni 2021

Auteur: RWS

Kan op aanvraag worden toegestuurd

Bijlage 6. Notitie Regelgevend kader vermicompost ikv SIA Take-off haalbaarheidsstudie vermicompostering

Datum: mei 2021

Auteur: Hogeschool Van Hall Larenstein, Coöperatie SpijkerZwam (Fungiwerken) en Coöperatie StadsWormerij

Kan op aanvraag worden toegestuurd

Bijlage 7. Analyses vermicompost StadsWormerij

Datum: mei 2021

Auteur: Bodemkundige dienst van België

Kan op aanvraag worden toegestuurd

Bijlage 8. Adviesrapport Vermicompost de markt op

Datum: december 2020

Auteurs: Studenten Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Interdisciplinaire Studies (IIS)

In opdracht van: StadsWormerij.

Kan op aanvraag worden toegestuurd

Bijlage 9. Gedoogbeschikking StadsWormerij Amersfoort

Datum: 21 februari 2019

Auteur: Gemeente Amersfoort en StadsWormerij Amersfoort

Kan op aanvraag worden toegestuurd

Bijlage 10. Regelgevend kader StadsWormerijen

Datum: augustus 2018

Auteur: Roelof Jan Donner

Kan op aanvraag worden toegestuurd

Bijlage 11. Vervoersbewijs afvalstoffen

Datum: 4 januari 2018

Auteur: NIWO

Kan op aanvraag worden toegestuurd

Bijlage 12. Dialoog wetgeving in relatie tot wormencompost (Wormenberaad)

Datum: 24 mei 2018

Auteur: Rijkswaterstaat

Kan op aanvraag worden toegestuurd